SA TANG KA JYNJAR LANO YN SUK

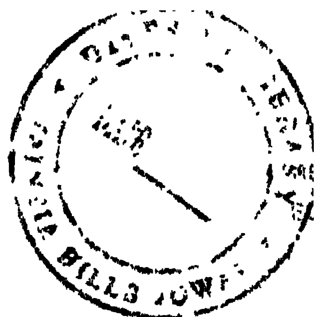

Da u M. M. Thaïang

NTP 2008/58

KA JINGKDEW SLA

****

SHI KYNTIEN NA U NONGTHOH

Ka thoh ka tar ka long kum ka Television ne ka ïitdorbin ha kaba kiwei pat ki jaitbynriew ki peit bad bishar ïa ka jingnang jingstad bad ka jingïaid shaphrang jong kano kano ka jaitbynriew. Naduh ba ka jaitbynriew Khasi Pnar jong ngi ka don la ka thoh ka tar kaba thikna, ki nongthoh kot la ha ka ktien Khasi - Pnar ne Phareng ki la nangmih ter shiter na ka por sha ka por.

Kum ka jingnoh synniang lang ha ka thoh ka tar Khasi-Pnar, nga sngewkmen ban pynmih ïa kane ka kot "SATANG KA JYNJAR LANO YN SUK" bad nga ngeit ba kane ka kot kan pynaram, pynjahthait jah jrem bad pynpuson ïa ki nongpule. Ym lah ban len lehse ki don ki jingbakla hangne hangtai ha ka rukom spel dak ne pyniasoh ktien, nga ngeit ba ki nongpule kin ym sngew eiei bad sngewbha ban pynbeit.

Nga sngewnguh ia ka Arts & Culture Department, Government of Meghalaya, kaba la iarap bad pynshlur ia nga ban thoh kot.

Nga pynpaw ruh hangne ïa ka jingsngewnguh kaba kyrpang eh ïa u Ma Mongol S. Tangkra, MDC, Narpuh bad ïa ka jing ka sem jong u, kiba la nohsynniang ha kaba pynmih ïa kane ka kot. Ka jingsngewnguh ka leit ruh sha u Ma Dap S. Dhar uba la type ïa ka manuscript, ïa u Ma Charles C. Phawa uba la buh ryntieh (Setting). Ngam lah khlem da pynpaw ïa ka jingsngewnguh ka ba kyrpang ia ka kmie ki khun, ia ki khun bad ki ksiew jong nga kiba ai mynsiem ïa nga ban thoh kot.

Dated: Mookyrdup
December 11, 2008

M. M. Thaïang
Mookyrdup, Jowai.

KA LAMPHRANG

Ha kane ka kot nga la ringdur na kawei ka khynnah khunswet kaba la ïap kmie kaba im tang ha ka jynjar bad ka jingjaw ummat.

Ki longshwa manshwa jong ngi haba ki ai ïa kano kano ka jingsneng jingkraw ïa ki para, ki pyrsa bun sien kim ju kren beit beit ha ka phang kaba ki dei ban kren, hynrei ki da ka khana da ka parom ne da ka jingkren ha ka dur pharshi kaba ïahap tar, hapdur hapsur bad ka phang kaba i mut ban kren.

Kane ka rukom kren ha ka dur pharshi ym tang kaba pynsngewtynnat ïa ki nongsngap, hynrei ka pynngam jylliew ruh ha ka jingmut jingpyrkhat jong ki nongsngap. Kane ka rukom sneng rukom kraw ne kyntu kynpham da kä jingsiat pharshi ha ka dur bapher bapher ka long kaei kaei kaba sngewtynnat hapdeng ki khun ki ksiew u Hynñiewtrep u Hynñiewskum.

Ha kane ka kot don lai tylli ki 'tienpyrkhat ne ki mat puson. Kawei ka long ka jingbymkohnguh sneng ka Sngewmiat ïa ka sneng ka kraw ka hynmen jong ka, ka Sngewbha. Kaba ba ar ka Pdianghun, ka khynnah khunswet kaba la ïap kmie kaba im tang ha ka jynjar bad ka ba lai ka Sngewbha kaba iohi tang ïa ka jingbakla jong kiwei kat ba ïa ka jinglong jingman jong ka khun la jong pat kam tip eiei.

Kane ka parom kaba don ha kane ka kot, ka shong ha ki nongpule ïa ka, kiba dei ki 'riewpyrkhat ba kin ngam jylliew sha ki thweibah thweisan jong ka parom bad ba kin ring jingmut hi ïa ki mat ki jura kiba don ha kane ka kot.

Ka Pdianghun ka dei ka khun jong ka Sngewmiat. Ka Sngewmiat hadien ba ka la kha ïa ka Pdianghun ka khun kynthei kaba bha briew jongka, hynrei na ka daw ki jingkhuslai ki ba bun jait, ka la kem pang bad khladnoh na kane ka pyrthei.

Ka Sngewbha, ka meiheh jong ka Pdianghun, ka don arngut ki khun kynthei ka Teilang bad ka Lumlang. Ka Sngewbha wat lada ka la kular ha khmat ka kmie jong ka Pdianghun, ha shwa ba kan dkut mynsiem ba kan ri ban sumar ïa ka Pdianghun kum ka khun la jong, phewse kam shym la long kum ba la kular. Ha ka jaka ba kan niew ïaka Pdianghun kum ka khun kaba mih na ka doh na ka snam lajong, ka la ñiew pynban ym tang kum ka shakri, hynrei la kum ka mraw. Ka Pdianghun bapli, ka khunswet kaba la ïap kmie, ka im ka jingim kaba sohsat ha ka jingjynjar, ka jingkhuslai bad ha ka jingjaw ummat; Hynrei pat ha kaba khatduh ka ioh jingsuk da ka jingbtin lynti Uba na jrong, Uba na tbian, Um shym la iehnoh ïa ka bad ha kaba khatduh ka ïoh jingtngen jinghun bad ïoh jingsuk.

Shuh shuh ha kane ka kot, ka Sngewbha kaba don ar ngut ki khun kynthei, ka Teilang bad ka Lumlang. Ïa ka ïaid ka ïeng jong ka Pdianghun ka peitsiar, ka lorni bad ka iohi ïa ka jinglong jong ka, katba ïa ka jinglong jingman ka khun jong ka, kaTeilang, wat lada la san bnai i khun ha kpoh kam tip eiei. Ka Sngewbha ka iohi tang ïa ka khun kiwei kat ba ïa ka jinglong ka khun lajong pat kam tip ei ei.

Nga kyrmen ba ki jingthoh kiba don ha kane ka kot lyngkdop kin long ki ktien-pyrkhat lane ki mat puson ïa baroh ki nongpule ïa kane ka kot.

M.M. Thaïang
Mookyrdup, Jowai.

SATANG KA JYNJAR LANO YN SUK.

Shisien ha kawei ka por ha shnong Umtyrtah, la don arngut shipara ki khunswet, kiba la iap kmie iap kpa. Ïa ka khun kaba nyngkong la tip kum ka Sngewbha bad ïa kaba ar la tip kum ka Sngewmiat. Ka Sngewbha, ar bnai shwa ban khlad I mei I pa ka la dep ïathoh shongkurim katba ka Sngewmiat ka dang dei ka samlalud bad kaba dang pule ïa ka first year B.A. ha Umtyrtah University Autonomous College.

U kurim ka Sngewbha, u dei uba trei kam ophis bad uba trei sha palat shnong. Namar ba u dei u briew uba trei kam sorkar, ka enleave kaba u la shim lai bnai ka la kut noh.Ka Sngewbha wat lada ka dang dei ban sah sa katto katne sngi ban pyntngen bad pynshngaiñ ïala ka para, pynban ka la dei ban ïehnoh marwei ïa la ka para bad bud ïa la u jong uba ieid uba trei sha palat shnong bad ka la hap ïehnoh marwei ïa la ka para ban sah ha ïing.

Ka Sngewbha, ha shwa ba kan mih na ïing, ka la sneng ka la kraw bad kyntu kynpham iala ka para ba kan husiar bha ialade ban ym die tat iala ka burom ka akor bad ban ym kynrup ruma ïa uno uno u shynrang briew, hynrei da peit bniah bha ioh kan babe pat hadien. Nga ruh ka la ong "lada nga shem ïa u briew u babha ka jinglong ka akor, uba tipbriew tipblei, uba tipkur tipkha, uba tiplok tipjor bad uba smat uba sting ha ka trei ka ktah te ngan aiktien pat sha phi" la pynkut ka Sngewbha.Nangta shuh shuh ka la ong wat ym kyrkieh ban wad briew to nangpeit ïa ka ïing ka sem,ïa ka kper ka phrah,ïa ka bri ka khyndew,ïa ka pynthor ka bhin bad nangpyndep shwa ïa ka jingpule B.A,khnang ba phin suk ka wad kam sorkar bad ba phin long briew lashai la shisngi,la kyntu ka Sngewbha.

Ka Sngewmiat, ha ka jingsah khunswet marwei ha ïing ka la hap ban peit ïa ka ïing ka sem, ïa ki sniang, ki syiar, ïa ka kper ka phrah, ïa ki hali ki pynthor bad ïa baroh ki jingdon jingem kaba la iehïap ki kmie ki kpa. Ha ka jinglong khunswet bad ha ka jingkhia ka kam ïing kam sem, kam plie lad plie lynti shuh ba kan nangbteng ïa ka jingleit skul ban pyndep ïa ka B.A jong ka.

KA SNGEWMIAT KA JYNROT KA KJAT BA KUM ÏUH ÏA KA SNEPKAIT BA BRET KI BRIEW.

Ha kawei ka sngi iew, ka Sngewmiat ka leit ïew sha Jrikyndeng ban thied jingthied ban ioh bam taïew. Tang shu mar ïa dep ka thied ka pet, ha shwa ba kan khreh ban wanphai sha la ïing, kyndit kynsan wan u 'lappraw uba jur bha la kum ba theh na ktang. Namar ba slap katba ka dangwanphai, hapdeng lynti ka la kum ïuh ïa ka snepkait [Snieh - ladaw] ba bret ki briew, ka la btuit bad kyllon kram haduh ba ym lah khie shuh bad ka la ïam ka la ud marwei ïala ka nusip jot. Ha kata ka jingur kam lah leh eiei shuh, ka la shu thiah kylla lyngkdang lyngkdang, pyllup pyllup, donbok ba ha kata ka por jia ryngkhat ba uwei u samla briew uba dei ïaid lynti nangta, haba u la iohi u la sngewisynei ïa ka. U la pyrshang ban ïarap ïa ka ba kan ïaid, hynrei ka Sngewmiat kam lah kyrda shuh ïalade bad artat ba kata ka kjat ka mon kaba la jynrot bad laitdoh ka la nangat nangat arshah. Uta u samla uba dap da ka mynsiem sngewlem, u la sngewsynei ïa ka bad haba u la pyrshang ban pynieng kam lah ïaid shuh, u la bah ïa ka shisyndon haduh ba kan da poi ha tyngkong ïing jong ka. Ha kata ka sngi ka Sngewmiat, namar ba jur ka jingsuh jingthar, ka jingdait jingsip kata ka kjat bad ka ïam artat, kam lah ban kem bad kynmaw ïa ka durkhmat jong uta u samla uba la kit la bah ïa ka. Uta u samla ruh ha ka jingkyrkieh kam ban poi sha shnong Pdengchyrngan artat ba la kem ïongreiñ bad ba ka sngi ka la noh, ba ka jingïaid lynti kaba dangjngai, u tang shu pynhiar ïa ka Sngewmiat top ha tyngkong

ïing, u ïeng shiphang arphang haduh ba kan da rung hapoh ïing bad u leitnoh artat.

Ka Sngewmiat, kaba la ktieh bad jhieh baroh shiryngieng, tang shu pynhiar uta u samla, ka la par shisyndon shapoh ïing ban kylliang jaiñ kylliang ki sopti da ka jingpyrkhat ba hadien ba la dep kylliang jaiñ malu mala kan sa mih ban khot ïa u ta u nongbah nongkit bad u nonglehbha ba un rung hapoh ïing bad la kumno kumno kan ai ki kyntien sngewnguh ne shi pela sha lane shikyntien kwai, phewse haba ka la mih shabar ban khot ïa u, pynban u la leitnoh. Ka Sngewmiat, ka la sngewsih kthang hala ka mynsiem ba kat ïa u nonglehbha jong ka, kam iohlad ban pynpaw ïala ka jingsngewnguh lane ban ai tang shikyntien kwai. La katta ruh ka ong halade ba lada kan ïa kynduh ïa u ha kano ma kano ka por bad ka jaka kan ai da ino re ino ijingai sngewbha kum ka dak ka jingsngewnguh iala u nonglehbha uba la kit la bah ïa ka na ka jaka ba ka ur, ba ka kum ïuh ïa ka snepkait ba bret ki briew, haduh ban da poi ha ïing.

Ka Sngewmïat, kaba la jynrot bad laitdoh ka kjat ka mon ha kata ka jingur bad ha ka jingsuh jingthar kam shym la iohthiah baroh shimiet. Ha ka jingbymiohthiah bad ha ka jinglong khunswet tuid ki umkhmat baroh shimiet na ki ngap jong ka.Ha ka juh ka por ka kynmaw ïa ki sngi kiba la leitnoh haba ka dang don hapneh i mei i pa bad ka da ong artat halade "Ah! ba ngan dang don la imei ipa haba jia kumne, kine kynrot hajan jong nga ban syrput syrpai ïa nga".

Ka Sngewmiat, ka dei ka samlalud kaba smat kaba sting bad ka bymjuh thiah sngi.Man ka sngi shwa ban khie thiah ki briew, katai ha mynshem ka sar, ka pynkhuid ïa ki sladieng slasiei, ki... wanrah ka lyer najan bad na jngai sha mynshem ïing jong ka, hynne... ka Sngewmiat hadien ba ka la wan na Ïew Jrikyndeng, ki marjan...

ïing ki marjan sem ki sngewphylla ba kim iohi shuh ïa ka ba ka mih shabar ban sar ban pynkhuid ïala ka mynshem bad haba kim iohi shuh ïa ka, ki la wan jngoh bad ki la iohi ba kane ka Sngewmiat kynret ha jingthiah ba kam lah leh eiei bad kata ka kjat ka mon kaba la jynrot bad laitdoh ka la at bad ka la nangat arshah.

Ha kane ka shnong Umtyrtah, donbok ba don uwei u Kabirait uba nangbha ban khem bad ai dawai haba jynrot bad laitdoh ki khun ki briew. Ki marjan ïing ki marjan sem ki la ïarap ïa ka Sngewmiat bad shduh lane kyrshan ïa ka, man ka sngi ba kan poi sha ïing u nongkhem bad ai dawai. Tang hapoh shitaiew ka jingsumar, kata ka kjat ka la jem, ka jingatsamtameh ka la jah bad ka la lah ban ïaid ban ieng kumba mynshwa.

Ha kawei ka sngi synrai kaba syaid bha ka sngi, katba ka dangshong thatsngi ïala u sniuh hadien ba ka la dep sum, ka pyrkhat halade weibriew bad kynmaw khlek sha ka jingsneng jingkyntu ka hynmen jong ka, ka Sngewbha, ha shwa ba kan mih na ïing ban bud ïala u jong uba ieid uba trei kam sorkar sha palat shnong. Ka Sngewmiat, ka kren halade weibriew "Hato nga lah mo seh ban shongsamla bad ap haduh ban da wad briew I hymen ïa nga?". Ka Sngewmiat, ka ong halade "Tharai lada nga ïoh ïa u briew uba bha, uba donburom, uba tipbriew tipblei, uba tipkur tipkha bad uba smat uba sting kan ym sngew eiei ïa nga". La katta ruh ka la ong "Nga ngeit skhem ba Uba najrong na tbian hi Un ïalam lynti ïa nga".

Katba ka dang shong pyrkhat weibriew, ka por ka la nangïaid, ka sngi ka la kynrong sngi.Haba ka Sngewmiat ka peit sha ka Baje, ka por ka la ïaid stet la shiphew shiteng. "Ani wow! nga la slem" ka la ong bad mar mar ka la khreh la u khoh u star ban leit peit ïa ki hali ki pynthor kiba kam ïohpor ban leitjngoh leitkhmih naduh ba la dep thung dep tep.

KA JINGUR KA SNGEWMIAT HA KABA ARSIEN

Hapoh shnong Umtyrtah, ki don shibun ki dukan ha kaba lah ban ioh ïa baroh ki marbam mardih,hynrei ka dor pat ka long arshah haba ïa nujor bad ka dor iew dor hat.Ha ka sngi kaba bud ka Sngewmiat, ka khreh ka khrum la u khoh u star, ka trap [Shaladiang], kem katto katne tylli ki syiarlud bad thep ha Ruh ban leit sha Ïew Raliang. Ha kane ka sngi tang mar shu ïa dep die ïa ki syiar, hamar ba ka khreh ban mih ïew ban thied jingthied jingbam taiew, kyndit kynsan ka jingtied pyrthat bad wan u 'lappraw uba jur la kumba theh na ktang. Ka Sngewmiat, ka la pyrshang ban ap shiphang arphang lane kumba shikyntien kwai, hynrei u slap um shym la duna. Lada ka ap haduh ban da rang u slap kan lap ka miet ïa ka ha lynti, kumta ka mih la ka mih ïew khnang ban dep kloi ka kam. Ha ka jingïathynñian briew, kiba thied kiba pet, kumno re kumno boh u Knup u Seibor ïa ka Trap [Shaladiang] jong ka Sngewmiat na shadien tiak. "Ani! wat sngew eiei ho kong" la ong u Seibor, ka Sngewmiat pat ka sngap la ka sngap khlem da pynphai ktien wat shikyntien ruh.

Ka Sngewmiat, hadien ba la dep ka thied ka pet ïa ki marbam mardih bam taiew,ka dihsha shipela, ka check ïa ki tiar ki tar sa kiei de kiba dang donkam ban thied bad haba la biang ka iengjoit bad wanphai noh sha la shnong. Namar ba ka dei ka por lyiur katba nangïaid u slap u la nangjur nangjur ha ryngkat ka jingdum ka suiñbneng bad ka tied pyrthat. Ka jingkit bam taiew kaba khia sa ba tler [btuid] ka lynti khlaw,ka Sngewmiat, ka hap ban ïaid suki suki jai bad kyrshan ïalade da kaba bat artat lynti lynti ïa ki 'langmet ban ym ur bad btuid ha kata ka lynti khlaw.Ha kata ka jingïaid kaba da antat ban kam, kata ka kjat ka mon kaba la jynrot bad laitdoh mynba hynñiew bnai mynshwa ka la khih jynrot biang bad ka la dei ban ïaid shupar.

Ha kata ka sngi, u Seibor, u samla briew uba woh ka tdong knup ha ka Trap [Shaladiang] ka Sngewmiat, uba dei ïaid lynti na Umtyrtah sha Umdait-thah, u la ïa kynduh ngong ïa ka Sngewmiat hapdeng lynti bad u la kylli artat. "Wa ka jia aiu ïa phi kong?" Ka Sngewmiat, ka la jubab. "Ani! phi bah sangsot ïa nga ba ka la khih biang kane ka kjat ka mon kaba la jynrot mynba hynriew bnai mynshwa ba nga ur ha lynti ïew Jrikyndeng ba nga kum iuh ïa ka snepkait ba bret ki briew katba nga dang wanphai na ïew Jrikyndeng bad mynta nga sngew tang ban ïaid bha ruh ngam sngewlah shuh, tip ngan leh kumno keiñ, ka pynhiar artat ïa ka khoh bad ka shong artat phñion harud lynti.

U Seibor, u samla briew uba dap da ka jingïeid bad ka jingsngewlem ïa ka, u la kylli. "Hato phim sngewlah shuh mo seh tang ban ïaid dkoh ruh ne phi sngew kumno?". Ka Sngewmiat, kala ïathuh ba ka sngewpang eh, hynrei la katta ruh ka ong ba kam lei lei bad kan shu ïaid suki da par. U Seibor u bat ïa ka khoh bad u shong phñioñ hajan ka Sngewmiat. Hadien ba u shong shiphang ??phang bad ba um kwah ba kane ka samla-lud kan lap ka miet ha lynti, shisyndon u kit ïa ka khoh bad btin ïa ka Sngewmiat haduh ba kan da poi ha ïing. U Seibor, namar ba dang jngai ka lynti kaba u dei ban ïaid, u tang shu dep pynhiar ïa ka khoh ha tyngkong ïing ka Sngewmiat bad hadien ba u ap shiphang u la leit noh artat. Ka Sngewmiat ka la kyrpad ïa u ban ap haduh ba un da dep dihsha bad bam shi kyntien kwai, hynrei um treh shuh naba u kyrkieh ba u dei ban poi dang kham shai ha Umdaitthah. To lada phim treh dihsha shuh te khublei shibun eh ho bah, la ong ka Sngewmiat. "Ngam tip shuh kan jia aiu ïa nga ha lynti lada phim don ban btin lynti" la ong shuh shuh ka Sngewmiat. "Da ei bah ngan siew kylliang namar ka jinglehbha jong phi ïa nga", pynpaw jingsngewnguh ka Sngewmiat.

U Seibor, uba kyrkieh ban leit ba dang jngai ka lynti ïaid u ong "Ym leilei phi kong ïa kata bad kaei hi ruh kata kaba phin ai sngewbha ïa nga, to koit ym lei lei, kaba sngewkmen ka long ba phi la poi ha ïing" ong uSeibor. "To ap seh" (to ïangmat rieh ioh me u dih tang chi khuri ka sha soow) kyrpad ka Sngewmiat. "Em phi ka la miet ngam dih shuh" ong u Seibor "ngin sa ïa kynduh pat", bad u leit noh artat.

Hadien ba la leit noh u Seibor, ka Sngewmiat, ka babe ba kam shym la kylli ïa ka kyrteng jong u, uba la ïarap ban kit ban bah ïa ka khoh jong ka bad btin lynti ïa ka haduh ba kan da poi suk ha ïing. La katta ruh ka ong halade, "Lada jia ba ngan ïa kynduh ïa u sharum shaneng wat lada ngam tip ïa ka kyrteng jong u ruh, hynrei nga dang kynmaw hi ïa ka durkhmat jong u bad ka dei ka kamram jong nga ban kren ban pynpaw ïala ka jingsngewnguh ïa u kum u nonglehbha u nonglehkam isynei ïa nga".

Hadien saw bnai jia ryngkhat ha kawei ka sngi ïew Musiang ha Jowai, katba u Seibor, u dang ïaid ban wad Duma smuk u kum ïa tyngkhuh nadien ïa ka Sngewmiat, kaba dang bun kam ha ka siew ka tda baiktung. Ha kane ka jingïatyngkhuh baroh arngut ki la saw treng bad ki la pan map markylliang ïala ka lait ka let.

Katba ki dang ïapeit iwei ïa iwei pat, Seibor u kynmaw liak " imat dei kane ka briew kaba u la bah ïa ka ha ka lynti ïew na Jrikyndeng sha Umtyrtah bad kane ka juh ka briew kaba nga la kit ïa ka khoh jong ka bad btin ïa ka na lynti iew Ralïang sha Umtyrtah ha ka por ba nga leit donkam sha Umdait-thah lyngba ka shnong Umtyrtah". Ha ka juh ka rukom na ka liang ka Sngewmïat ruh ka kynmaw thik ba ym lait shuh ba dei une u briew uba la bah bad btin ïa nga ha ka jingur jingpat jong nga ha ka lynti ïew Jrikyndeng bad ha ka jingjynrot bïang ka kjat ka mon jong nga katba nga dang

wanphai na ïew Ralïang sha Umtyrtah. Ha kane ka jingïakynduh ki la sdang ban ïa kylli kyrteng, kylli kur kylli jait bad kylli shnong artat iwei ïa iwei pat. Hadien ka jingïapynithuh ithaw baroh arngut ki la sngewkmen haduh katta katta ba ki la ia kynduh.

Hadien nangta u Seibor, u lâ khot ia ka ban ia leit dih sha, bad ki la ïa rung dihsha ha kawei ka dukan sha ha khlieh Ïewmusiang. Ha kane ka jingïadihsha, u Seibor, u pynpaw ha ka Sngewmiat ba u kwah ban wankai sha ïing jong ka ha kano kano ka sngi kaba un leit donkam sha shnong Pdeiñchyrngan. Na ka liang ka Sngewmiat, ka la pdiang sngewbha da kaba sngewkmen ïa kane ka jingkwah jong u Seibor, ban wankai sha ïing jong ka. Hadien ka jingïadihsha baroh arngut ki ïa leitphai sha la ka jong ka jong ka lynti sha la shnong.

U SEIBOR U WANKAI SHA ÏING KA SNGEWMIAT

Hadien shibnai eiei, u Seibor, u wankai sha ïing ka Sngewmiat. Tang shu ïa kynduh kem ka jingieid ïa kine baroh arngut. Hadien kumba arkyntien kwai sdang mih ki sur jem ktien. U Seibor, u sdang sa ka syrpud syrpai ïa ka Sngewmiat. Ki marjan ïing ki marjan sem kiba sngap kiba sngew ïa ka jingïakren jong ki, ki ïohsngew da ki sur jemktien mar ïa jem ktien khlem tam khlem duna la kum kiba kha bynrap. Katba nang ïa kren hangta sdang ban mehding ka jingïaieid. Ki kyntien bang ki kyntien thiang jong u Seibor, ki dung khak ha u klong snam jong ka Sngewmiat. Haduh katno keiñ ka Sngewmiat kan lah ban tyngkan ïalade bad kynmaw ïa ki kyntien sneng kyntien kraw ka hynmen jong ka, ka Sngewbha, ha shwa ba kan mih na ïing ban bud ïala uba ieid uba trei kam sorkar sha palat shnong? Ka jem khnep la kum ka Wang shohsngi. Shaei pat kein baroh arngut mar ka juh ka jingsngewthuh, ka jingmut jingpyrkhat ruh ki ïa tyngkhuh mar ka juh.

U Seibor, u dei u khun riewspah ki briew. Hadien ba la pynpunkhun ïa ka Sngewmiat, u la lehbeiñ ïa ka bapli. Kawei ruh namar ba ka dei ka khunswet bad ka briew kaba duk. Ka Sngewmiat wat lada ka la ïashong ïasah bad u Seibor pynban kam shym la nud ban ïathuh ne pyntip ïa ka hynmen jong ka, naba ka tieng ba iohlehse kan dom kan bitar ïa ka, namar ba kam shym la kohnguh ïa ki jingsneng jingkraw jong ka, kiba ka Sngewbha, ka la pyni pynkdew ha shwa ba kan mih na ïing ban bud ïala uba ïeid (kpa ki khun jong ka) uba trei kam sorkar sha palat shnong.

Ha dien lai bnai wan mih u Seibor sha ka Sngewmiat. "Seibor balei phi slem ban wan?" (Seibor ïukhih wa slem me u wan?) La kylli ka Sngewmiat. "Nga bun kam shaba palat, shuh shuh ha kine ki lai bnai ba ym don i pa ha ïing nga hap don ma nga ban siew bainong ïa ki nongtrei" la jubab u Seibor. Nangta ka Sngewmiat ka ong shuh shuh. "Shyrkhei wa lang-a o, jhan o u wan me, tip hi mi iyie wajia ïa nga?". "Iukhih pha, em re u sngïawshait pho?" la pynphai ktien u Seibor. "Chait pathan chait bait o", la ong ka Sngewmïat. "Ïukhih theit pha myntae?" La kylli u Seibor. "Wa da arpran o" (nga la armet) ïathuh ka Sngewmiat. "Da arpran pho....?, Ngam ngeit", la ong u Seibor. "Ïukhih ong mae kamtae, hawa ap kamtae tae dur hi rae u ngait mi", la ong ka Sngewmiat. "Ngait hi o rea watoh da nga", la ong u Seibor. Ba ita i khunlung iba ka Sngewmiat ka la pun ka la seng ha kpoh ba i dei na u.

Ka Sngewmiat, haba ka la ioh ïa ka jubab kaba kum kane na u Seibor, kala ïam bad ka da ong artat "To lada phim ngeit ba ita i khunlung iba la seng i dei na phi, yn ong pat da kumno bad tang u Blei uba tip", la pynkut ka Sngewmiat. Shuh shuh u Seibor u la ban shi-ïai-ban ba lada ka Sngewmiat ka ïathuh katba ïathuh ruh um ngeit ba ita iba ka (Sngewmiat) la pun, ka la seng ba

i dei na u. U Seibor, u ieng joit bad u leit noh artat khlem da wan phai shuh sha ka Sngewmiat.

Tang shu ieng joit u Seibor, ka Sngewmiat ka la ong "Seibor wat ym pat leit, ap shwa wat ym leit" Hynrei u Seibor um pynsngew ei ei u leit la ka leit. Haba ka Sngewmiat ka iohi ba u Seibor, um pynshah shkor ei ei ïa ka jingkyrpad jong ka, ka ïam bad ka shu pynbud tang da ki kyntien, " To lada lai mi leh, ngoohblai wan ïoh O u khasuk khasain, hon païa kat itu i kular mi ïa nga han païa du kamni hi eh....to pher rea.. dih lai suk mi myntea". Ka Sngewmiat ka ïam pangnud hala marwei ïa la ka nusip jot da kaba ong, "Ah kam nga ni du jynjar mynnu u chem yeisuk".

Ka Sngewmïat, ha ka por ba ka kha ïa ita i khun kynthei iba bhabriew bad iba nyngkong jong ka, ka hap ksaid hap kha marwei. Hadien ba la kha ïa ita i khun kynthei iba bhabriew kala ai kyrteng ïa i "Ka Pdïanghun". Wat hapdeng ka jingduk tasam pynban kala ïaleh shitom ban phah skul ïala ka khun.

KA SNGEWMIAT KA PHAH WARTA SHA KA SNGEWBHA

Tang hadien katto katne snem ba la kha ïa ka Pdianghun, ka Sngewmiat, na ka daw ki jingkhuslai ba bun jait ka la kem pang bad haba ka la sngewthuh ïalade ba ka jingpang kam ailad shuh ïa ka ba kan dangim ha kane ka pyrthei, kala phah warta sha la ka hynmen bad sha u kong jong ka u Heibormi, ba kin wan jngoh ïa ka. Namar bala jur lypa ka jingpang, sniewbok ba ym don lad shuh ban wad ki lad ki lynti ba kan ioh biang ïa ka jingkoit jingkhiah. Tangba shwa ba kan dkut mynsiem, kala pan map nala ka hynmen bad u kong jongka ïa ka jingtam sneng jong ka. Ka katta ruh ha shwa ba kan dkut mynsiem, ka la kyrpad ïa la ka hynmen ba kan ri kan sumar lem ïa ka Pdianghun, ka khun jong

ka. Ka Sngewbha ruh ka da kular skhem ha khmat ka Sngewmiat ba kan ri kan sumar, ban peit ban khmih bad ban pynleit skul ïa ka Pdianghun.

Shuh shuh ka Sngewmiat, haba ka la sngewthuh ba ka jingpang kam ailad shuh ïa ka, ba kan dang im, ka la kyrpad jur ïa la ka hynmen da kine ki kyntien "Sanpun, sngewbha ban ri ban sumar ïa ka Pdianghun, sngewbha wat ym lehbeiñ ïa ka mo-mo-mo, sanpun a-a-a- sanpun ngam im shuh da ïap kattu".

Ka Pdianghun, haba ka la ioh sngew ïa kine ki kyntien kiba mih na shyntur i mei jong ka, ka dem khrup ha met i mei bad ka da ong artat "Mei-mei wat ïeh khunswet ïa nga, mei, mei wat iehnoh ïa nga mei, pleng da kumne phin ïehnoh ïa nga tang shiteng por seh mei?. Mei mei mano keiñ ban peit ïa nga mei?. Oh! mei baieid, phin iehnoh mo seh ïa nga mei?". Ka da ïam artat.

Ka Sngewbha (ka Meiheh jong ka Pdianghun) kaba don hajan ka la pyntngen ïa ka Pdianghun da kaba ong "Khun khun wat ïam, ym dei tang phi kaba sngewsih, nga ruh nga sngewsih lang, "En khun, en wat ïam, ngan peit ngan khmih, ngan ri ngan sumar, ngan bsa ngan bsiap bad ngan pynleit skul ma nga ïa phi. Nga ruh nga dei i mei jong phi, en khun wat ïam". Shuh shuh ka Sngewbha, ka da ong "Ka Sngewmiat ka la dei ka sngi ba ka la kut ka por ba kan leit noh, kumta to èn noh khun wat ïam, to en noh".

Hadien bala dep thang, dep pynkhuid, ka sait ïing ka sait sem, da khaiñmiet khaiñsynnia, ka Sngewbha, u kpa ki khun bad ka Pdianghun ki la khreh la khrum ban leitnoh. Haba ka Pdianghun, ka la dep ka khreh ka khrum ka pynlum ka pynlang ïa ki jaiñ ki nep, ki kot ki sla bad ïa ki tïar ki tar kiba donkam ki la mih bad leitnoh artat na shnong Umtyrtah sha palat shnong.

Ka Sngewbha, ka don ar ngut ki khun kynthei kaba nyngkong ka Teilang bad kaba ar ka Lumlang. Ka Sngewbha ha ka jaka ban ñiew ïa ka Pdianghun kum ka khun la jong kat kum ka kular jong ka hakhmat ka Sngewmiat, ha shwa ba kan dkut mynsiem bad khladnoh na kane ka pyrthei, kala ñiew pynban ïa ka Pdianghun, ym tang kum ka shakri, hynrei la kum ka mraw.

KA PDIANGHUN HA ÏING KA SNGEWBHA

Baroh ki kam ïing kam sem la bynshet ha ka Pdianghun. Ka Pdianghun kaba ym ju myllien ha ka shet ka tiew, ha ka saiñ ka sdieh kat kum ka rukom sor, kam tip bad kam nang ban shet ban tiew bad ban khreh bam khreh dih, kumta bunsien ka shah mai shah kynhit ha ka Teilang, ha ka Lumlang bad ha ka Meiheh jong ka, ka Sngewbha. Teng teng haba khaw ot ka ja, ki tim ki tla, ki khyrniom bad shoh bad dat ïa ka Pdianghun. Ha kum kine ki khep, ki ummat ki tuid bad ki jaw brop shibrop na ki ngap jong ka Pdianghun bad ka da ong artat "Ah! kum ma nga ka shempap lada dang don i mei kan ym wan jia ïa nga kumne. Ha ka jingshisha haba ngam nang ïa ka trei ka ktah, ka shet, ka saitjaiñ ka saitnep, ki la dei ban pyni ban pynkdew ba ngan nang ba ngan tip, hynrei pleng da kumne", ka la ong halade. "Ah! ka nusip jot ïa nga. Satang ka jynjar lano yn suk?" Ka la ong ha ryngkat ka ïam bad ka jingjaw ummat.

Ka shuti tlang ka la kut, ka la dei ka por sdang skul. Ha ka jingshisha ka Pdianghun, ka la dei ban leit skul lang bad ka Teilang bad ka Lumlang man ka sngi, pynban ïa ka Pdianghun la phah skul tang shisien shi-taiew. Lehnohei ka jingkular skhem ka Sngewbha, ha khmat ka Sngewmiat, ha shwa ba kan dkut mynsiem ba kan pynleit skul ïa ka Pdianghun bad ba kan ñiew ïa ka kum ka khun lajong. Ka Sngewbha(ka Meiheh jong ka Pdianghun) ha ka

jaka ba kan ñiew kum ka khun lajong, ka la ñiew pynban ym tang kum ka shakri, hynrei la kum ka mraw. Ha ka jaka ban phah skul man ka sngi, la phah ïa ka tang shisien shitaiew bad ruh ka dei ban pass bha bad lada ym pass yn pynshitom ïa ka.

Ka Sngewbha, ka don arngut ki khun kynthei, ka Teilang bad ka Lumlang pynban ïa baroh ki kam ïing kam sem, ka sar ka pynkhuid, ka saitjaiñ ka saitnep, ka shet ka tiew bad kiwei de ki kam ïing la phah leh ha ka Pdianghun marwei. Ka bapli ka Pdianghun, kam don por ban shongthait ka hap trei naduh dangstep haduh ban da miet. Ka bam ka dih ruh ka ioh tang ïa kaba tam bad kaba la tam kyntait. Ka jingbymbiang ka bam ka dih, ka thiah ka dem ka Pdianghun, ka dap satang ka jingjynjar bad ka jungkhuslai. Ha kum kane ka khyllipmat, ka Pdianghun kam lah khlem da phaidien sha ki sngi kiba ka dang don hapneh i mei. Ka rwai sngewsih marwei haduh ban da jaw bad tuid ki ummat na ki ngap jong ka. Durlanot ïa ka bapli ka Pdianghun ba kam shym la long kumba la kular ka Meiheh jong ka ha khmat i mei jong ka, ha shwa ba kan dkut mynsiem bad khladnoh na kane ka pyrthei.

Ki nonghikai ha skul, kiba shim kyrteng man la ka sngi ïa ki khynnah skul, ïa kiba wan bad ki bym wan, ki sngewphylla bad lyngngoh ïa ka Pdianghun ba kam ju wan skul thikna bad kaba wan tang shisien shitaiew. Na ka liang ki nonghikai, ki la pyrshang ban kylli bad wad ïa ka daw ka jingbym wan skul jong ka, hynrei kam shym la ai jubab eiei. Ha ka juh ka por ruh ka Pdianghun, kam shym la nud ban ïathuh ïa ka daw naba ka tieng ïa ka Sngewbha, ka Meiheh jong ka.

KA PDIANGHUN BAD U NANGBHA.

Ka Pdianghun, ka long ka khynnah kaba stad bad kaba proh jabieng. Ha ka jingleit skul kaba tang shisien shitaiew pynban ha ki examin kam juh fail ne sah klass bad man ka snem ka kiew na kawei ka klass sha kawei ka klass. Ha ka

jingleit skul kaba tang shisien shitaiew, ka Pdianghun kam don paralok kumba long kiwei kiwei ki khynnah bad ka hap ïaid hap ïeng marwei. Wat ki hynmen arkmie jong ka, ka Teilang bad ka Lumlang ruh ki ïaid kiar bad lehmynleh kum bym ithuh ïa ka Pdianghun. La katta ruh u Nangbha, uba ïa shonglang ha ka juh ka ben haba ka wan skul shisien shitaiew ka la ithuh ïthaw bha. Kane ka jingïa-ithuh ithaw katba nangïaid ka por kine baroh arngut, u Nangbha bad ka Pdianghun ki la kem jingieid iwei ïa iwei pat.

U Nangbha, u dei u khun ba marwei jong ki kmie ki kpa kiba don kiba em. Haba u Nangbha, u la tip ïa ka jingshem pap jong ka Pdianghun, ka bym ïohlad ban wan skul man ka sngi bad ïa ka bam·ka dih ruh ka shu ioh tang ïa kaba tam bad kaba la tam kyntait ka Teilang bad ka Lumlang bad ka Meiheh jong ka, u la sngew synei bad hateng hateng u rah jingbam phylla eiei ba kan bam. Naduh ba ka Pdianghun, ka la ïa ithuh ithaw ia u Nangbha, wat lada kam shym la ïohlad ban wan skul man ka sngi pynban ïa ki note ba ai ki nonghikai ha skul, ka ioh kopi biang biang na u Nangbha.

Shibnai shwa ka examin kutsnem ka Pdianghun, kam shym la ïohlad ban wan skul wat shisien ruh na ka daw ki kam ïing kam sem. Haba ka Pdianghun kam shym la wan skul, kaei ka jingjia ïa u Nangbha? U la long la kum u khynnah uba shiteng khlieh um sngewthuh shuh ïa ka jingbatai kot jong ki nonghikai. Haba u don ha ïing ruh u la long kum uba biej. Ha ka jaka ban khreh kot bha ba la jan ka examin kut snem, u shu lut por tang ha kaba mih mih rung rung na ïing shabar nabar, sha pohïing. Ka jingbym wan skul ka Pdianghun, ka la pynlong ïa u Nangbha ban kylli bun jait lehse ba ka pang ne kumno?. "Long katba long kum u para klas ngan leit jngoh ïa ka lashai ban tip ïa ka daw ka la jia aiu ïa ka kumne", u la ong.

Ha ka sngi kaba bud u Nangbha u la wan jngoh ïa ka Pdianghun, u da rah artat ïa ka kopi note ba kan ïoh ban bud bad ban khreh na ka bynta ka examin kut snem.Ka Pdianghun kaba tieng ïoh ka shah mai ha ka Meiheh jong ka, ka Sngewbha, ka tang shu ïohi ïa u Nangbha ka da ong "Nangbha phi wan lei shane?". "Nga shu kwah wan jngoh ïa phi bad ban wan ai ïa kane ka kopi note ba phin bud bad ba phin ïoh khreh na ka bynta ka examin kut snem, naba ngam ïohi shuh ba phi wan skul" la ban ktien u Nangbha. Nangta u la kylli "Balei phim shah seh ïa nga ban wankai sha ïing jong phi?". "Balei ym shah, shah beit keiñ", la ong ka Pdianghun tangba nga tieng ïoh nga shah mai shah kynhit ha ka Meiheh", ban shuh shuh ka Pdianghun.

Ha ka jingwan jngoh u Nangbha, u iphylla ïa ka jingkylla dur jong ka Pdianghun na ka jingsaw hoiñ-hoiñ sha ka liehblat blar blar, la katta ruh um shym la kylli bun ktien, hadien ba u la ai ïa ka kopi note ba kan bud note ba kan ïoh khreh ha ïing bad u leitnoh artat sha la ïing. U Nangbha, tang shu poi ha ïing ha ka jaka ban khreh kot, u shim ïa u khulom bad ka kot sada u thoh shithi sha ka Pdianghun. U phah ïa ka ban ïa kynduh ïa u, naba u kwah ban tip ïa ki jingeh, jingkhuslai jong ka, kaba la ktah ïa ka haduh ba ka la kylla dur na ka jinglong ba saw hoiñ-hoiñ sha ka liehblat blar blar.

Ka Pdianghun, ka tang shu ioh ïa ka shithi na u Nangbha ka la pyrkhat halade shiphang arphang da kaba ong "Ngan ïohlad ne em ban mih na ïing ban leit ïa kynduh ïa u Nangbha?, Ngan leit la ka leit", ka la ong. Ka Pdianghun kumba ka ju leit skul shisien shitaiew, ka la khreh wut wut bad mihnoh artat shisyndon na ïing. Ha ki sngi kiba bun ka jingleit skul jong ka Pdianghun, ka bam por tang kumba lai kynta eiei, hynrei ha kane ka sngi pat ka la bam por haduh saw kynta shiteng bad kane ka

jingjah slem jong ka Pdianghun, ka la pynsuba śniew bun jait ïa ka Meiheh jong ka.

Ha ka jingwan poi slem sha ïing ka la jia aiu ïa ka Pdianghun?. Ka tang shu rung ha ïing ka Meiheh, ka la kylli ïa ka Pdianghun ba ka wan na ei. Ka Pdianghun ka la pyrshang ban kyrda dohïap ïalade da kaba ong ba ka wan bud kopi note na ki paralok jong ka, katba ka Meiheh jong ka pat kam sngew ïahap bad kam lah ngeit ba ka jingleit bud kopi note na ki paralok jong ka ka bam por haduh saw ne san kynta. Shuh shuh ka meiheh, ka la ong ba ka Teilang bad ka Lumlang ruh ki shait leit bud kopi note na ki paralok tangba kam bam por kumba bam ka Pdianghun. "Ngam sngewlah ngeit, tip pha leitkai shano re shano", la ong ka meiheh. Nangta ka la ban shuh shuh da kaba ong "Kat kum ka jingïathuh jong ka Teilang bad ka Lumlang, ba naduh mynhynnin ka janmiet wat shikti ruh pham nangtrei nangktah shuh bad ïa ka jingtrei kam ïing kam sem la trei tang da ka Teilang marwei". Nangta ka meiheh, ka la sdang ka mai ka kynhit, ka sin ka rangop, ka kynshi ka kyneh kaba laiphew jait ïa ka Pdïanghun.

Haba la shah mai, ka Pdianghun, ka ïam bad kynmaw ïa ki sngi ha kiba ka dang don hapneh i mei. "Ah! ba ngan dang don i mei la jong kan ym wan jia ïa nga kumne, wat lada ngi duk tasam katno katno ruh, hynrei ka suk ka jingim" la kren bynñiaw ka Pdianghun hala marwei marwei. Nangta ka Pdianghun ka la ong shuh shuh "Ba pleng haba ym don shuh imei lajong ka Meiheh, kam ñiew shuh ïa nga kum ka khun ne shakri pynban la kum ka mraw syndon,". Naduh ba shah mai shah kynhit ha ka meiheh, ka Pdianghun kam nang shuh ïa ka trei ka ktah ka shu shong sngewsih sngewdiaw marwei. Ka meiheh jong ka haba ka ïohi ba ka Pdianghun, ka shu shong sngewsih, khlem trei khlem ktah ka la kynhit dar "Pleng kum kane seh ka

jinglong jong pha?. Nga nang tharai ba pha trei ïa ki kam ïing kam sem pynban pha shu shong jaipdeh bad shong klikti kumne".

SHAH BEH KA PDIANGHUN NA ÏING KA SNGEWBHA.

Wat lada ka Pdianghun, ka la ïathuh ha ka meiheh ba ka la dep ïa ki kam ïing kam sem bad ka dang shu shongthait shwa ban khreh kot, ban pynkhreh ïalade na ka bynta ka examin final kut snem, hynrei ka jingïathuh ka Pdianghun, ka shu long lehnohei. Ka Meiheh, ka la khie bitar lep ka da ong artat "Pleng pha da pyrshang ban pynksan ïalade?. Mih kloi shisyndon na ïing, mih bak bak mynta kumne" ban ktien shuh shuh ka Sngewbha.

Ka Pdianghun, ka bapli kaba la ïap kmie haba ka la shah beh na ïing da ka meiheh jong ka, kam tip shano ban leit bad shaei ban phet bad ka la shu ïeng sah marwei ha shangkah-khim (shabar na ka compound jong ka ïing). Kaei keiñ ka jingpynshitom kaba ka meiheh jong ka ka la pynshitom ïa ka Pdianghun?. Ka meiheh, ka la shah biang ïa ka ba kan sah ha ïing jong ka tangba ka jingpynshiton ka long ba naduh kata ka sngi, ka Pdianghun kam iohlad shuh ban leit skul wat tang shisien shitaiew bad ka la hap ban trei ban ktah ïa ki kam ïing kam sem baroh baroh shisngi.Mynmiet katba kiwei ki leit thiah, ka Pdianghun pat marwei ha kamra pdeng bad ka ïam artat. Katba ka dangïam mih ki jingrwai sngewsih haba ka kynmaw ïeid ïala i mei. Katba ka dangïam sngewsih ka iohthiah syndet man ka por ha jrong shuki ha kamra pdeng.

U Nangbha, u para class jong ka haba u ïohi ba ka Pdianghun, kam shym la wan poi shuh sha skul, u la kieng ka khlieh. Ha skul u la long kum uba shiteng khlieh bad um lah shuh ban pynshah skhor ïa ka jingbatai kot jong ki nonghikai. Ha ïing ruh um nangthiah nangdem shuh u la long kum u biej. Ha ka

jaka ban khreh kot ba la jan ka examin kut snem, u shu lang-a pisa mynsiem halade marwei u da kylli artat halade "Balei sha ka Pdianghun kam shym la wan poi shuh sha skul?". U Nangbha, u shim ïa u khulom bad ka kot sada u thoh shithi sha ka Pdianghun.

Ka Pdianghun, ka tang shu ioh ïa ka shithi na u Nangbha ka la jubab shisyndon da kaba ong "Ngam lah ban ïathuh lut ïa ki jingeh jong nga tang da ine i shithi bad lada ngan ïathuh ruh phim lah ban mutdur. To ngin sa ïa kynduh lashai ha Lailad kumba nga leit siew baiskul, tangba ban leit skul te ngam iohlad shuh. Ap ïa nga ngin sa ïa kynduh lashai ho!" la pynkut ka shithi jong ka Pdianghun sha u Nangbha.

U Nangbha, ha kane ka sngi u pep skul na ka daw ba u ap ïa ka Pdianghun. Naduh dangstep u ud ba um sngewshait la katta ruh tang shu sdang kynrong sngi u mih shabar haduh Lailad ban ap ïa ka Pdianghun. Ha kane ka jingïakynduh kaba para marwei ki la iohlad ban ïa kren kham bha bad buh sngi ban ïa kynduh ha jaka tong um, ka jaka kaba kham kynjih na ïing ki briew.

Ha kane ka sngi u Nangbha, u pep skul na ka daw ba la ïa kut bad ka Pdianghun, ban ïa kynduh ha ka jaka tongum. Ha kane ka sngi ruh u Nangbha, dangstep u ud ba um sngewshait ba jur ba ñiun ka met ka phat, la katta ruh tang shu sdang kynrong sngi u mih thadsngi ïalade ha mynshem. Katba u dang thadsngi u leh mynleh kumba jied maw tyrlot ban leit siat sim bad leit artat sha ka jaka tongum kaba ju leit tongum ka Pdianghun. Katba ym pat wan tongum ka Pdianghun, u Nangbha, u leh mynleh kumba leit siat sim. Ki kynthei ki khynnah kiba wan kiba leit tongum kim suba eiei ba u ap ïa ka Pdianghun. Kum juh ki briew kiba ïaid kiba ieng sharum shaneng kim don jingmut da kumwei, baroh ki tharai bad mut ba u Nangbha, u leit siat sim. Ka jingleh mynleh siatsim jong u ka shu long tang ban shu tep eitmiaw ïa ka jingïadei kam jong u bad ka Pdianghun. Tang

ïa ka jingïadei kam jong u bad ka Pdianghun. Tang mar ïa wan poi tiak ka Pdianghun ha ka jaka tongum, u Nangbha, u la hiar mar mar sha jaka tong um bad katba dang don ki kynthei ki khynnah kiba pdiang um, u leh mynleh kumba sait kjat saitkti katba ka jingïakren jong u bad ka Pdianghun, ka la ïaid sha jngai.

Ha kane ka jingïakynduh kaba tang arngut hi ha ka jaka tongum ka Pdianghun, ka la iohlad ban ïathuh lut phoiñ ïa ki jingeh kiba ka la ïa kynduh ha ka jingim jong ka naduh ka por ba khlad ka kmie haduh ba ka don ha ïing jong ka Meihch jong ka. Ha kane ka jingïakynduh ka la ïathuh lut ha u Nangbha, ïala ka jinglong khunswet bad ïa ka jingshah lehbeiñ jong ka, ha ka Meihch jong ka, kaba tang shu bakla tiak ka la shah mai shah shoh, shah bom ha ka Meiheh jong ka. Siaw siaw ha ki tyndong skhor u Nangbha, ka ïathuh bad namar ka jingieid jong ka ïa u Nangbha, kam banse ban ïathuh ïa kita baroh ki jingjia bad kam bansc ban shah naba shano kan leit bad shaei kan phet na ïing ka Meiheh jong ka. Ka Pdianghun, katba ka nang ïathuh ïa kita ki jingeh, tuid artat ki umkhmat brop shi brop na ki ngap jong ka.

U Nangbha, haba u la sngewthuh ïa ki jingeh jong ka Pdianghun, u la pyntngen bad ñiat ïa ki ummat kiba tuid na ki ngap jong ka bad u da ong artat. "Pdianghun, wat sngewsih than, lada phi ïeid shisha ïa nga kumba nga ïeid ïa phi bad lada phi don jingmut kumba don ma nga, ngan sa ïathuh ha i mei i pa ba kin khot ïa phi sha ïing jong nga bad ba kin ri kin sumar ïa phi kumba ki leh ïa nga. Hato phi ieid mo seh ïa nga kumba nga ieid ïa phi?".

Kat ban kut ka parom hapdeng u Nangbha bad ka Pdianghun ka por ka la ïaid jngai. La katta ruh naba ka sait ka khlieng, ka shut khiew shut pliang artat bad katban kut ka parom ki tiar ki tar ruh ki la phynai hi khriak. Ka Pdianghun, namar

ba ka wan slem tang shu poi ha ïing tiak ka la shah mai bad shah beh shisyndon na ïing da ka Meiheh jong ka bad ka da ong artat "kumne shi kumne pha wan miet te ngam sngewthikna shuh. U ei uto uba pha ïa juh ïa jan. Nga iohi man ka por ba pha ïa ïaid lang". Ka Pdianghun, ban ïada ïalade ka ïathuh ba u dei u para klass jong ka. Ka meiheh, ha ka jaka ban sngap ïa ka jingïathuh jong ka Pdianghun, ka kynhit pynban dar. "Haba nga la dep pynheh pynsan, pynkhynraw-pynkhyllud ïa pha te kumta hi keiñ pha la sdang ban ïa nud bad nga" la ong ka meiheh. Shuh shuh ka Meiheh, ka la kren halade "Tangba ka pyrthei mynta te yn ong pat da kumno haba ki la heh la samla kim ñiewkor ñiewburom shuh ïa kiba la pynheh pynsan ïa ki".

KA PDIANGHUN HA ÏING U NANGBHA.

Ka Pdianghun, kaba la sngewthikna ba kiba ha ïing ha sem jong u Nangbha, ki kloi ban khot ïing ïa ka ha kano kano ka por, ha shwa ba kan mih na ïing ka Meiheh jong ka (ka Sngewbha) ka la ong "Ymdei meiheh, ba nga ïa nud ïa phi ne ba ngam ñiewkor bad burom ïa phi, nga da burom bad ñiewkor eh, tangba ngam banse ban pynphai ktien, haba phi hi dalade pylleiñ pylleiñ phi la leh arsap ïa nga. Shyrkhei phi i beiñ ïa nga tang shu bakla tiak phi la mai sih mai sang ïa nga. Nga da sngewnguh eh ïa phi, ba phi la ri la sumar ïa nga ha kine ki phra snem kiba la leitnoh bad mynta ngam kwah ban pynshitom jingmut ïa phi, ym leilei ka bha ïa nga ba ngan mihnoh nangne na phi ba phin suk". Ka Pdianghun, ka la khot ïa ka Teilang bad ïa ka Lumlang ban ai khublei khatduh bad ka da ong artat "Khreh kot minot bha, leh tipsngi bad nga kyrmen kan ym jia ïa phi kumba jia ïa nga". Ka Pdianghun ka kren halade marwei " SA TANG KA JYNJAR LANO YN SUK" ka ai khublei bad ka mih noh artat na ïing.

Ka Pdianghun, ka la mih na ïing hynrei kam tip shano ban leit bad shaei ban phet ba kan leit sha ïing jong ka kaba la ïehïap ka kmie ruh ka la jot la pra sa artat ba jngai ka lynti ba kan sahmiet sha ïing ki briew ruh ka sngew kum re lane sha ïing u Nangbha u para klass jong ka, kat shaba phai ki jingeh suda. Ha ka jingsngewsih sngewdiaw bad ka ïam artat, ka shu ieṅg marwei weibriew ha lynti Tyngkahkhim (shabar na ka compound jong ka ïing) ha ka jingdum jong ka miet.

Ka Pdianghun, katba ka dang ïeng weibriew ha ka jingdum jong ka miet, kumno re kumno jia ryngkhat ba ka kmie jong u Nangbha ka kum ïaid lynti nangta bad ka la ïa kynduh ngong, la katta ruh kam shym la kylli ïa ka Pdianghun ba ka la jia aiu, naba kam kwah ban lorni ïa ka kam ïing kam sem jong ki briew. Ha ka juh ka por ruh ka tip bha ïa ka jinglong ka akor jong ka Meiheh jong ka Pdianghun, ba ka dei ka briew kaba eh ktien. Ïa ki khun lajong ruh kam salia katno tam ïa ka Pdianghun bapli ka khun swet ka bym dei ka khun kaba mih na ka doh na ka snam jong ka.

Ka kmie u Nangbha, kaba dap da ka mynsiem sngewsynei ïa ka Pdianghun, ka khunswet kaba la ïap kmie kam lah ban kun halade khlem da ïathuh ha ïing shaphang ka Pdianghun, kaba ïam slot shislot bad ïeng marwei ha lynti tyngkahkhim. U Nangbha, u para klass jong ka bad uba la don jingieid ïa ka Pdianghun, tang shu iohsngew ba ïathuh ka kmie u mih bran shisyndon na ïing ban leit ïa kynduh bad pyntngen ïa ka. U Nangbha hadien ba u la ïa kynduh ïa ka Pdianghun u la leit ïathuh ha ka Meiheh jong ka bad u la kyrpad ïa ka ba kan leit khot ïa ka sha ïing, phewse na ka liang jong ka Meiheh ka Pdianghun kam pynsngew ciei ïa kane ka jingkyrpad jong u Nangbha, u para klass jong ka Pdianghun.

Hadien ba ka Pdianghun ka la mih na ïing, kaei kaba la jia ha ïing ka Meiheh jong ka?. Mih satang ki jingkulmar suda, ym dep shuh ka kam ïing kam sem, ka shet ka tiew, ka sait ka khlieng, ka um ka wah, sahkhlaw ka shakiar ka lymmiah, tngit ka mynshem ka tyngkong ïing bad kum ban shu ong noh, la dkoh lut baroh ki kam ïing kam sem. Ha ka juh ka por ka Teilang ka khun nyngkong jong ka Meiheh kaba ka kheiñ tipsngi, ka la armet la kumba san bnai eiei khlem da tip ki kmie ki kpa bad ka ïoh da u briew uba ym sngewbha ki kmie ki kpa. Ka Sngewbha, ka kmie jong ka Teilang ka tang shu tip ba ka khun jong ka, ka Teilang ba ka la punkhun la kumba san bnai eiei khlem da ïathuh ïa ki kmie ki kpa bad namar ka jingset pap jong ka, ka la shah beh shisyndon na ïing.

Ka` Pdianghun, ka khunswet kaba im tang da ka jingkhuslai bad ka jingjynjar suda ka la raikut ban aiti ïalade ha u Nangbha bad ban bud ïa u. U Nangbha ruh namar ba u dei briew uba bha, u khun riewspah ki briew, da ka jingsngewbha jong ki kmie ki kpa, u la shim lok ïa ka Pdianghun da ka jingieid bad da ka jingkhuid mynsiem. Dei naduh kane ka sngi ba ka Pdianghun ka la ïoh jingsuk.

KA TEILANG HA ÏING KA PDIANGHUN.

Ka Teilang ka khun nyngkong jong ka Sngewbha (ka Beiheh jong ka Pdianghun) kaba la ïoh lok (ïoh kurim) khlem da tip ki kmie ki kpa bad artat ba ka ïoh da u briew uba ki kmie ki kpa kim sngewbha bad sngewtynnat ka la shah beh noh na ïing. Ka Teilang ka mih na ïing da ka jingbymbanse. Ka Teilang kam tip shano ban leit bad sha ei ban phai laitnoh satang sha ka Pdianghun. Ka la leit pan map na ka Pdianghun bad kyrpad ïa ka ba kan shah ïa ka ban sah ha ïing jong ka. Ka Pdianghun ka briew ka babha kaba don ka mynsiem sngewlem ka la sngew synei ïa ka bad da ka jingïeid ka la khot ïing ïa ka bad pdiang ïa ka kum ka

kam tip shano ban leit bad sha ei ban phai laitnoh satang sha ka Pdianghun. Ka la leit pan map na ka Pdianghun bad kyrpad ïa ka ba kan shah ïa ka ban sah ha ïing jong ka. Ka Pdianghun ka briew ka babha kaba don ka mynsiem sngewlem ka la sngew synei ïa ka bad da ka jingïeid ka la khot ïing ïa ka bad pdiang ïa ka kum ka hynmen trai lajong da kaba klet ïa kiei kiei kiba ka Teilang ka la leh ïa ka.

Ka Sngewbha (ka meiheh jong ka Pdianghun) hadien ba la tip ba ka khun jong ka ka Teilang ka kham sniew ban ïa ka Pdianghun, ka la wan sha ïing jong ka Pdianghun ban pan map artat ïala ka jingbakla ba ka shu beh ïa ka Pdianghun khlem daw na ïing jong ka. Ka Pdianghun ka briew ka babha ka khlem buhnud eiei ïa ka jingleh jong ka meiheh jong ka, ka da map ïa ka naduh ka mynsiem bad klet ïa baroh ki jingjia kiba la dep jia.

Ha ïing ka Pdianghun, da ka jingbym poi pyrkhat,ka Sngewbha ka la ïa kynduh ïa ka Teilang kaba trei bylla sngi ha ïing ka Pdianghun. Ha kane ka jingïakynduh ki la ïa map ïa baroh ki jingbakla iwei ïa iwei pat. Naduh kata ka sngi kine ki briew kiba im tang ha ka jynjar ki la shem jingsuk bad ki la ïa shongsuk shongsain kum shi ïing shisem. Ka parom ha kane ka kot ka ong "Tang ka jynjar lano yn suk". Hooid ka Pdianghun ka khunswet kaba la ïap kmie ha kaba nyngkong ka la im ka jingim kaba jynjar trah, naduh dang khynnah hynrei ha kaba khatduh lyngba ka jingsumar sukher bad rihok u Nangbha ïa ka, ka la ioh ïa ka jingsuk.

****

Da u juh u Nongthoh: -

1. Ka History Lyngkot ka Parish Khliehriat

2. Ka History of the People of the Labang-Nongphyllut and Pangam-Raliang.

3. Ka Samla Labang.

4. U Joseph Bakhuid ka Nuksa ba mynna ka jingim babha.

5. Ka Khanatang u Hynniew Trep kat kum ka Saiñ pyrkhat ki Labang- ki Nongphyllut.

6. Ka Pynhiar Synjat lator bad ka shongkha shongman.

7. Sa Tang Ka Jynjar Lano Yn Suk.

M.R.P. Rs. 20/-

Setting and Printing at:

NEW TECH PRESS, Bliss Complex, Lad Stadium, Ladthadlaboh, Jowai, Jaiñtia Hills, Meghalaya, Pin Code, 793150.